

ЗАХИСТ УКРАЇНСЬКОГО ТОВАРОВИРОБНИКА ВІД ЗАСТОСУВАННЯ АНТИДЕМПІНГОВИХ ПРОЦЕДУР

У статті здійснено аналіз становища українських виробників на світовій арені, розглянуто основні причини, що спонукають країні-імпортерів української продукції застосовувати антидемпінгові заходи або проводити антидемпінгові розслідування та вивчено якими саме способами можна запобігти цьому, висвітлено які наслідки несуть за собою антидемпінгові розслідування та як українським підприємствам слід діяти з метою мінімізації витрат, якщо мала місце така ситуація

Ключові слова: демпінг, антидемпінгове розслідування, антидемпінгові заходи, мито

Вступ. В умовах жорстокої конкурентної боротьби на зовнішніх ринках, українські товари все частіше стають об'єктом антидемпінгових розслідувань, що призводить до закриття для вітчизняних виробників найбільш привабливих ринків збуту. Особливо це стосується конкурентоспроможної продукції металургійної та хімічної галузей вітчизняної промисловості.

Українська економіка багато в чому залежить від експортних надходжень, зокрема в металургійній галузі. За оцінками експертів саме вигідна кон'юнктура на світових ринках металопродукції викликала економічне зростання в Україні, і саме металургійна галузь найбільше потерпає від антидемпінгового переслідування. Найбільше від застосування антидемпінгових заходів страждає саме чорна металургія України. Головна проблема - неринковий статус нашої держави у антидемпінгових розслідуваннях. 16 жовтня 2000 року Європейська комісія прийняла рішення про так званий "ринковий статус" України при розгляді справ, що стосуються демпінгу. "Так званий" через те, що статус було надано "напівринковий", тобто українські виробники повинні доводити, те що вони діють в умовах ринку, в іншому разі ринкового статусу немає. На сьогоднішній день багато антидемпінгових розслідувань вже закінчено. Так, стосовно труб з чорних металів, що поставлялися до Росії, 10 квітня 2001 року на переговорах в Москві було досягнуто

політичного компромісу. Для українських труб встановлено квоту у 620 тис. тон, виключаючи поставки труб на тендерній основі (до 70 тис. тон), специфічних видів труб та операцій з давальницькою сировиною (за умови використання російського прокату).

Результати дослідження. Проблема демпінгу та антидемпінгу постає для України у двох вимірах - антидемпінгове переслідування українських виробників та захист внутрішнього виробника від недобросовісної конкуренції з боку іноземних компаній.

Відповідно до вимог СОТ захист внутрішнього ринку можливий або за надзвичайних ситуацій, або від недобросовісної конкуренції з боку іноземних виробників, тобто, демпінгу.

На сьогоднішній день у світі нараховується близько 100 антидемпінгових розслідувань проти України, що впливає на обсяги українського експорту в сторону їх зменшення. За даними Українського центру економічних та політичних досліджень ім. Разумкова за період 2003-2009 рр. втрати України від антидемпінгових санкцій сягають 1-1,5 млрд. доларів США.

До недавнього часу головною проблемою України був її неринковий статус. Суть проблеми полягала в тому, що в разі визначення факту демпінгу заходи застосовувались не до окремих виробників або компанії, що продавала продукцію за демпінговими цінами, а проти всієї аналогічної продукції, що надходила з України.

Деякий резонанс наприкінці 2000 року викликало визнання СС ринкового статусу України в антидемпінговому розслідуванні. Насправді ситуація виглядає дещо не так - Європа визнала напівринковий статус України, тобто кожному підприємству необхідно окремо підтверджувати свою ранговість [4].

Існує ще один аспект неринкового статусу - для розрахунку нормальної ціни застосовується ціна третьої країни, так званого «сурогату», тобто вартість будується, виходячи з умов іншої країни. Для України, що має розвинену власну сировинну базу для металургійного та хімічного виробництва ціна сурогатної країни виявляється частіш за все, вищою.

Однак, за умови існування так званого економічного експерименту в металургійній промисловості України при набутті ринкового статусу може виникнути інша проблема - ринковий експеримент буде розглядатися як державна субсидія і запобіжні заходи вже набудуть антисубсидійного характеру. У цьому випадку кошти, які за рахунок податкових пільг не надійдуть до Державного бюджету - України, будуть надходити до бюджетів країн, що накладуть компенсаційні мита.

Український уряд намагається запобігти застосуванню антидемпінгових заходів за допомогою:

1. Проведення переговорів щодо збільшення квот для українських експортерів.

2. Накази Мінекономіки (Наприклад: «Про заходи щодо недопущення вжиття антидемпінгових заходів відповідними державними органами іноземних держав щодо експорту з України чорних металів»).

3. Укази президента України (Наприклад: «Про заходи щодо запобігання експорту товарів походженням з України за цінами, що можуть розглядатися як демпінгові, та врегулювання торговельних спорів»)

4. Інформаційна підтримка підприємств, що відносяться до галузей з підвищеним ризиком застосування антидемпінгових заходів (чорна металургія).

5. Рекомендації щодо використання послуг відомих юридичних фірм, що мають досвід у спеціальних справах при розв'язанні проблем, пов'язаних із застосуванням антидемпінгових заходів.

За міжнародними правилами торгівлі, порушувати антидемпінгове розслідування можна тільки в тому випадку, якщо частка імпортного товару перевищує 3% об'єму, спожитого в країні. 2010 року українські підприємства поставили в США 1 мільйон 400 тисяч тонн різних видів металопродукції. Це менше півтора відсотків так званого видимого споживання. Частина гарячого прокату і зовсім невелика - 85 сотих відсотка. Тому, говорити про демпінг з боку України, в принципі, неправильно. У січні 2007 року США встановили антидемпінгове мито на українську арматуру, гарячекатаний прокат, ферросилікомарганець. Зараз в США продовжується антидемпінгове розслідування проти українського дроту і прутів з вуглецевої і легованої сталі, а також залізняка і сталевих напівфабрикатів. Такі рішення Вашингтона є логічним продовженням п'ятирічного активного витіснення української сталі з американського ринку [4, С.12].

На російському ринку під обмеження в результаті антидемпінгових і спеціальних розслідувань потрапили українські карамель, крохмальна патока, картопляний і кукурудзяний крохмаль [2].

Можна виділити декілька основних причин, які дозволяють іноземним виробникам обвинувачувати українські підприємства в демпінгу:

1) не всі країни визнають українські підприємства за працюючі в ринкових умовах;

2) незнання українськими експортерами законодавства країн, які проводять розслідування, не дозволяє кваліфіковано захищатися без залучення адвокатських контор;

3) відмова експортерів від участі в антидемпінгових розслідуваннях автоматично приводить до закриття ринків, оскільки розмір мита розраховується, як правило, на підставі матеріалів заявників;

4) не завжди вчасно приходиться інформація про початок розслідування, особливо з країн Латинської Америки, де у нас немає торгових представництв. У результаті ми одержуємо інформацію про початок розслідувань з великим спізненням, і участь в ньому стає неможливою;

5) українська продукція об'єктивно не може продаватися за тією ж ціною, що і продукція економічно розвинених країн, таких як Японія або США;

6) численні субсидії - прямі і непрямі (нехай і легальні) - для експортних галузей економіки, наприклад, експеримент в гірничо-металургійному комплексі;

7) слабкий технологічний характер експорту. Найчастіше в світі антидемпінгові процеси збуджуються проти поставок чорних металів, хімічної продукції і пластмас.

За великим рахунком, відбитися від антидемпінгових розслідувань у світі не вдається нікому. Кращий спосіб перемогти в антидемпінгових розслідуваннях - це виключити причини, які до них призводять. Для України ця проблема надзвичайно актуальна.

В Україні механізм захисту національного товаровиробника від демпінгового імпорту з інших країн, а також засади і порядок порушення та проведення антидемпінгових розслідувань і застосування антидемпінгових заходів регулюються Законом України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» від 22 грудня 1998 року № 330-ХТВ, до якого були внесені зміни та доповнення для приведення у відповідність із вимогами СОТ [1].

Для захисту порушених інтересів національний товаровиробник має право звернутися до Міністерства економіки України із письмовою скаргою, що містить докази наявності демпінгу і шкоди, про які стверджується, а також докази причинно-наслідкового зв'язку між демпінгом і шкодою. При цьому, Закон визначає національного товаровиробника як сукупність виробників подібного товару або тих із них, сукупне виробництво яких становить основну частину (понад 50 %) всього обсягу виробництва цього товару.

Протягом 1999 - березня 2011 рр. в Україні було ініційовано 28 антидемпінгових та 34 спеціальних розслідування. Пояснити цю статистику можна тим, що, з точки зору національних виробників, доказати шкоду у рамках спеціальних розслідувань набагато простіше, ніж в антидемпінгових та антисубсидіарних розслідуваннях, де необхідно проводити складні розрахунки демпінгової маржі або розміру нелегітимної субсидії. У рамках спеціальних заходів необхідно показати вагоме зростання імпорту та надати докази того, що це спричинило шкоду національному товаровироб-

нику. Також спеціальні заходи можуть мати більш широке територіальне покриття, ніж антидемпінгові та антисубсидіарні заходи [3]. Щоб не допустити антидемпінгових розслідувань при експорті українських товарів, експортеру слід спиратися на існуючу світову практику застосування заходів по захисту, який в основному зводиться до наступного (перераховані заходи не є вичерпними):

1. При проведенні переговорів з іноземним контрагентом-імпортером про укладення довгострокового експортного контракту на поставку товарів у великій кількості доцільно заздалегідь ознайомитися з антидемпінговим законодавством країни ввезення даного товару.

2. При здійсненні експортних операцій на постійній основі експортер повинен проводити розумну цінову політику. Не можна допускати застосування низьких цін, що можуть послужити підставою для визнання демпінгу.

3. Важливим питанням є маркетинг, тобто вивчення експортером ринку імпортера у всій його сукупності: загальний об'єм імпорту даного товару в країні ввезення, наявність конкуренції, рівень потреби країни ввезення в даному товарі, конкурентні ціни (внутрішні і світові) та інше.

4. Якщо виникає загроза антидемпінгового розслідування, то експортеру бажано домовитися з конкурентами і вжити необхідних заходів, щоб не допустити розслідування. Із цією метою слід також використовувати авторитет і вплив імпортера, включаючи отримання від нього необхідної комерційної і правової інформації.

Якщо проти підприємства вже збуджено антидемпінгове розслідування послідовність дій для мінімізації втрат від такого розслідування можна розбити на наступні етапи:

Етап перший: «Рішення про проведення спеціального розслідування». Після отримання інформації про початок антидемпінгового розслідування необхідно ухвалити стратегічне рішення - брати участь в ньому чи ні. Якщо програш є явним або, що цей ринок не є для підприємства стратегічним на подальші п'ять років, тоді немає необхідності брати участь у розслідуванні. Якщо підприємство вирішило брати участь у процесі, то потрібно оперативно сповістити про це компетентні органи по розслідуванню. Після цього підприємству повинні надати пакет необхідних документів, зокрема, так званий запитальник.

Етап другий: «Підготовка і подача документів». Запитальник є одним з ключових документів у розслідуванні, зокрема, на його підставі розраховується демпінгова маржа і розмір заподіяних збитків, тому відповідати на нього потрібно дуже акуратно. Не менш важливим документом є коментар про завданий збиток. У ньому надається інформація

про економічний стан заявників, рівень їх виробництва і продажів. На підставі цієї інформації робиться висновок про негативний вплив імпорту на внутрішніх виробників.

Етап третій: «Введення попереднього мита». Всі надані документи перевіряють аудитори, які при бажанні навіть можуть відвідати підприємство. Попереднє рішення може бути ухвалене на підставі наданих документів у строк від двох до шести місяців з початку розслідування. Після того, як документи будуть перевірені, протягом 60 днів компетентний орган ухвалює попереднє рішення. У разі ухвалення несприятливого рішення, необхідно проаналізувати всі подані та розглянуті документи і спробувати знайти помилки, як власні, так і опонентів. Свої помилки необхідно спробувати виправити, а помилки супротивників треба використовувати для досягнення своїх цілей. Крім того, необхідно ще раз перевірити інформацію про завданій збиток. На цьому етапі можна підписати мирову угоду про припинення розслідування, у якій будуть зафіксовані деякі поступки як з боку експортера, наприклад, добровільне обмеження поставок, так і з боку заявників (відмова від продовження розслідування). У цей період не перешкодить політична підтримка, у розумних межах, із боку держави.

Етап четвертий: «Ухвалення рішення про введення мита». Як правило, рішення ухвалюється на строк до п'яти років і спричиняє за собою введення високих мит. Легальних можливостей чинити опір рішенню практично немає, окрім, як переглянути ухвалені рішення через рік [5, С.512-514].

Висновки. Таким чином, на основі проведеного дослідження, можна виділити основні заходи для запобігання подальшим антидемпінговим розслідуванням проти українських суб'єктів ЗЕД, а саме: 1) застосування антидемпінгового законодавства в якості відповідних санкцій на розслідування проти українських підприємств; 2) включення в тексти контрактів положень, що передбачають відшкодування покупцями витрат на послуги адвокатських фірм у разі порушення антидемпінгових процедур за фактом поставок по даному контракту; 3) координація певних комерційних й інших інтересів і зусиль крупних трейдерів і споживачів українського металу в країнах-споживачах. організація системи лобіювання інтересів українських підприємств на макрорівні; 4) залучення великих інвесторів із країн-споживачів нашої металопродукції до участі в проектах по модернізації і приватизації металургійних підприємств, сприяння просуванню вітчизняного капіталу на ринки країн-імпортерів; 5) налагодження механізму постійного кваліфікованого моніторингу і маркетингу металопродукції на різних регіональних ринках збуту з висуненням на перший план завдан-

ня вивчення місцевих конкурентів, відстежування процесів модернізації підприємств, пуску нових потужностей, аналізу галузі й прогнозування обсягів виробництва, споживання, експорту і, отже, можливого імпорту, в т.ч. і з України: 6) узгодження зусиль вітчизняних підприємств в організації постійної присутності їх торгових представників на певних ринках збуту із залученням до цього можливостей державних інститутів по організації широких зв'язків з місцевими державними і недержавними структурами, проведення рекламних кампаній, симпозіумів, зустрічей і т.п.; 7) створення і практичне застосування системи державної підтримки стимулювання експорту (в т.ч. - створення системи страхування кредитів, цільове кредитування експорту, зниження транспортних тарифів, ін.);

Перелік використаних джерел

1. Закон України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» від 22.12.1998 № 332-ХІІ'.
2. Демпінг как основной инструмент финансовой политики// Bizkiev Бизнесжурнал. - 2008. Доступний з: <http://bizkiev.com>
3. Петров Я. Спеціальні розслідування. Можливі зловживання зі сторони національних товаровиробників //Режим доступу: <http://www.asterslaw>
4. Проблема антидемпінгових заходів проти української продукції за кордоном та захисту внутрішнього ринку України від недобросовісного імпорту // Організація Об'єднаних Націй в Україні - Режим доступу: <http://www.un.kiev.ua/esdp/disks/disk1/0102092ukr.htm>
5. Фишер С, Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика: Пер. с англ. Со 2-го изд. - М.: «Дело ЛТД», 1993. -864с.

The thesis presents an analysis of the position of the Ukrainian producers in the world, considers the basic reasons that motivate importing countries of Ukrainian products to use anti-dumping measures or conduct anti-dumping investigations and studies which way you can prevent it, highlights what are the consequences for an anti-dumping investigation and how Ukrainian enterprises should act to minimize costs if there was a similar situation.

Keywords: *dumping, anti-dumping investigation, anti-dumping measures, duty.*